ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње, Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 86. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 2. НОВЕМБРА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Европски мир на стакленим ногама

Цетиње, 2. новембра

Вијек братства, једнакости, демократије и хришћанства изврнуо се у доба права јачега и отмице слободе и имовине малих и нејаких.

Историја свијета мало је кад на својим страницама забиљежила толики низ очигледних неправда као у овоме „просвијећеноме вијеку". Све под плаштом културе и под изговором човјекољубља данас се врше нечувена насиља и отимачине. Врше их махом велики и богати, који себе називају носиоцима цивилизације. Грозница општега грабежа прожмала је срж костију у силних овога свијета. Прије тридесет година још су се стидили јавне пљачке и облачили су је у невину одјећу лажнога дјевичанства. Данас су и стид изгубили. Пошли су на имовину слабијих као некад Авари на богатство старога Рима. Нити више питају за образ, нити за обзире правде и морала. Човјечност, коју сваки дан исповиједају у мирно доба преко својих новина, ружно испољавају у ратно вријеме!

Опште отмице, које су главна садржина рада у већега дијела моћних и силних, поткопале су основе за мирни и правилни ход људскога напретка. Оне су данас створиле непоузданост у јавним односима и под организам свјетскога, нарочито европскога мира стављене су стаклене ноге. Очекује се само погодан тренутак, па да се те ноге сломе и сруши трула зграда општега мира. У рушевинама ће настати комјешање и касапљење какво свијет није запамтио. Тешко тада неспремнима и кукавицама!

*

Око зидина Триполиса још се пуши топла људска крв. Дошли питоми и цивилизовани да дивље уведу у спас просвјећености, братства и једнакости помоћу шрапнела, касапљења и у маси стријељања бранилаца слободе домаћега огњишта! Згрозио се сав цивилизовани свијет. Згрозио се, у огромном својем дијелу, неискрено. Пролише потоке суза њемачки новинари из Беча и Берлина за јадним Триполитанцима. Зацвилише за њиховом судбином они исти, чији господари нијесу ништа љепше уводили цивилизацију у Камеруну и на Балкану. Зајаукаше чак и Турци и учинише протест противу талијанских насиља у Триполису, ма да је сва њихова историја низ отмица слободе туђих народа. Жао је талијанској штампи на неправду, коју Талијанима чине европски листови протестима противу држања њихове војске у Триполису. Жао им је, ма да прву ријеч у негодовању води енглеска штампа, која се вазда у оваквим приликама показивала непристрасна и достојна својега позива. Њени извјештаји заслужују повјерење и важност. А што се жали талијанска штампа противу неправде, кад и она у ранијим сличним приликама не бјеше боља? Подмукли и варварски јапански ноћни напад на руску флоту у Порт-Артуру сва је талијанска штампа славила као јунаштво и дјело мудрости! И вазда је, за вријеме руско-јапанскога рата, била на страни Азијата противу једне хришћанске државе. Боли неправда, и још како. Нека талијански новинари такође искусе, како родољубиву душу ужасно вријеђа, кад јој чини неправду страна штампа својим безразложним држањем противу њихове отаџбине.

Прогласила је Италија анексију Триполиса. Разлози су: цивилизација и одржање општега мира!! Цивилизација је фотографисана у енглеској штампи. Општи мир је сумњива работа. Не пристане ли Турска на анексију, шта онда? Зар ће Италија моћи да води рат у бесконачност? Мораће противу Турске бити активнија и пренијети ратну позорницу на Балкан. Рекла је да ће на Балкану чувати постојеће стање, т.з. фамозни status quo! Ако не могне, она ће га нарушити, и нико јој због лажи неће замјерити, буде ли толико моћна да је брани. Само великима и моћнима допуштено је огријешити се о истину и дану ријеч. Поремети ли мир на Балкану, скочиће на ноге сви велики. Не ради мира, већ због својих интереса. И ето опет заплета, који је Италија у почетку рата обећала избјећи. Она ће Велике Силе ставити пред два пута: или ћете ми допустити да Турску, због Триполиса, смождим на Балкану и у Егејском Мору; или ћете имати са мном сукоб. У обадва случаја миру би одзвонило. Ако вам је стало до мира, натјерајте Турску да призна анексију Триполиса! Тијем је Италија ставила Велике Силе у незгодан поможај. Допусте ли јој, да бојиште пренесе на Балкан, пореметише мир и изгубише наклоност Турске; учине ли противно, изгубиће пријатељство Италије. И тако Италија је уцијенила са општим миром, који је њеним држањем постављен на стаклене ноге.

* * *

Њемачка и Француска напошљетку су се измириле на рачун Марока. Султан марокански, за чију се независност Њемачка много бринула, постао је француски вазал. Њемачка је Француској дала Мароко, а ова Њемачкој некакве привредне повластице у Мароку и један дио земљишта у француској Конгу. Њемачка је изашла из преговора са краћим крајем. Попустила је, веле, у интересу свјетског мира, али тек пошто су Енглези запријетили, да ће оружјем помоћи Француску!

Ономад је њемачки парламенат расправљао марокански споразум међу Француском и Њемачком. То и није била скупштинска расправа, већ као нека врста ратнога поклича: у бој, у бој за народ свој! Још је само требала да се чује пјесма „Wacht am Rhein". Иначе је у тој сједници њемачкога парламента све мирисало на барут. Чак и нашљедник царскога пријестола њемачкога из своје ложе одобравао је ратоборне говоре појединих посланика. Мароканско питање је скинуто са дневнога реда. Њемачка и Француска су се погодиле и измириле, али су се зато потпуно раздвојиле Њемачка и Енгленска. Сва је дебата у парламенту била наперена искључиво противу Енглеске. Готово сви говорници нападаху само њу. Није је штедио у својем говору ни сами канцелар царства. Њемачки нашљедник давао је знаке вида одобравања кад су поједини говорници нападали Енглеску. Сви су се сложили у изјави: да Нијемци сада знају, гдје је непријатељ. Он је Енглеска. Пријетили су и позивали се на свој мач. Ако хоћемо — рече један говорник — да будемо моћни, треба да се уздамо само у своју снагу, само у свој мач. Канцелар је изјавио, да су њемачка војска и ратна флота вазда спремне, да изврше своју дужност. Спољашња политика — рече — може се водити само онда успјешно, кад се ослања на јаку војску, на оштар мач, који мора вазда бити у приправности.

Свијет је позорница припрема за крвави двобој двојице такмаца, какве историја није забиљежила. Оба су народа, Енглези и Нијемци, јаки, свјесни, родољубиви и напредни. Оба имају оне ријетке врлине, које један народ чине способним да своју државну зграду не само подигне, него да је и даље проширује и одржава. Сукоб је међу њима неизбјежан. Марокански француско-њемачки споразум још их је више раздражио и раздвојио. Употреба оружја питање је краткога времена. Талијанско-турски рат је увертира у џиновску борбу међу Енглеском и Њемачком, у борбу, која ће порушити и онако слабе стаклене ноге под данашњим европским миром. Тешко ономе, ко из тога крвавога обрачуна изађе кратких рукава!

* * *

Само сопствена снага и мач у приправности залога су боље будућности!

Чујемо ли добро сви ми мали овај поклич, ову језиву поуку, која нам је, у вијеку братства, мира и слободе, добачена из парламента моћне Њемачке?

Да ли треба да се и даље успављујемо цјетињастим причама лажних проповједника човјечности и братства? Да ли треба да вјерујемо начелима лажне равноправности и демократије, — начелима, која велики проповиједају, да би помоћу истијех разњежили мале и ослабили њихову животну моћ?

Будимо спремни да добијемо онолико права, колико будемо имали снаге, да га извојујемо! Оставимо сентименталне приче о једнакости и човјечности моћнима и богатима, а ми мали уздајмо се само у себе, своју свијест и свој мач! Само тако моћи ћемо с изгледом на успјех да учествујемо у општем обрачунавању, које се већ појављује на хоризонту позорнице свјетских догађаја.

Цетиње, 2. новембра

У бечком парламенту дошло је опет до туче. Потукли су се њемачки посланици Хумер и Малик. Њемачки радикални посланик Хумер говорио је о нетачности извјештаја посланика Малика, што је између њих изазвало свађу, када је Хумер полетио на Малика, који га је дочекао корбачем и двапут га ударио. Остали посланици су имали муке док су их развадили и из дворане уклонили.

*

Мирослав Сипински, рутенски ђак, који је прошле године убио намјесника Галиције грофа Потоцког, због чега је био осуђен на смрт, те му је осуда снижена на доживотну тамницу, утекао је неопажено из затвора у Станиславу.

Грађанска револуција у Кини све се више шири. У покрајини Квантуну проглашена је независност. Револуционари су се сасвијем приближили Пекингу и напашће га оних дана. Због тога су цар и царица удова кришом побјегли из Пекинга.

*

Из Софије јављају да се заузимањем посланика В. Бобажевскога спрема једна група бугарских посланика да посјети српске народне посланике. Састанак би био у Нишу и том приликом би се држала конференција на којој би се претресало питање како би се постигли што срдачнији односи између Србије и Бугарске.

*

Револуционарна бугарска организација у Македонији предала је конзулима великих сила у Солуну, Скопљу, Битољу и Једрену меморандум, у коме је изложила стање под младотурским режимом у Македонији и једренском вилајету. Младотурски режим је у томе меморандуму обиљежен да је изневјерио сва очекивања и да се становништво налази сада у много горим приликама него за вријеме Абдул Хамида, због чега се и организација мора борити сиромашним силама да заштити становништво.

Поглед по свијету

Хрватски сабор — Већина и опозиција у угарском сабору.

Сабор је у Хрватској распуштен. Избори ће се расписати наскоро. За дан избора још се до душе не зна, али судећи по приправама владе и њезине странке, неће она избора развлачити.

Послије пиједнога распуста сабора није био политички положај тако јасан, као што је послије распуста минулога сабора. Бивша саборска већина, која је склопила познати пакт с баном Томашићем, покушала је све, да се у земљи уведе законито стање. И бивше правашке странке, противнице хрватско-српске коалиције, биле би се у неку руку прилагодиле држању саборске већине, да је показала икаквих успјеха у маневрирању с баном Томашићем наспрам угарске владе. Ко прати јавне политичке послове, поуздавао се много у бана Томашића и његову владу. Одрјешит је униониста и поуздан пријатељ министра предсједника грофа Куен-Хедерварија. Уз то је јавно обећао, да ће прије одступити с банске столице, него ли трпити, да се крње узакоњена права краљевине Хрватске.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

Опозиционе странке брзо су се увјериле, да је споменути пакт био замка, у коју се бивша саборска већина дала уловити и крмило из руке отети. Хрватско-српска коалиција увјерила се брзо, да је погријешила, кад је повјеровала грофу Куену, да је он своју ћуд наспрам Хрватске промијенио. Прекасно је увидјела и то, да је бан Томашић немоћно оруђе у рукама садашњега министра-предсједника. Најдуље је устрајала у чврстој нади, да ће бан Томашић ипак нешто искресати од угарске владе, па кад се увјерила, да је др. Томашић спрам Куена посве немоћан, окренула му је и она леђа.

У најновије доба дошло је и до уједињења правашких странака. Оне су се слиле у једну странку и учврстиле тако, да је свако потајно роварење појединих и у скупу у њој немогуће. Ни странка сама ни појединци не могу и не смију ни под каквом азвином потпомагати оне струје, која иде за остварење мађарске државне мисли. Тако су бар прокламовали, па дâко то и уздрже.

•

Угарска влада се споразумјела са опозицијом у сабору и није. Како се узме. Између владе и опозиције склопљено је примирје уз пријеђеће услове:

1. Опозиција обуставља опструкцију против војних реформа до конца године 1912.

2. Парламенат ће 4 дана у недјељи расправљати о прорачуну, а сриједом и суботом о војним основама.

3. Ако до половице децембра не би прорачун био расправљен, онда ће се обуставити дебата о војним основама.

4. Опозиција јамчи, да ће влада добити прорачун.

5. На нову годину 1912. добија опозиција сасма слободне руке и сваку слободу акције. Преговори о дефинитивном миру ће се наставити.

6. Буде ли потребно да влада заиште прорачунски провизориј дозволиће опозиција индеминитет.

7. Тиса неће бити предсједник сабора.

И тако је за предсједника изабран према споразуму Навај. Али кад је Навај узео предсједничку власт у руке, одмах се испољио у правој боји. Држао је такав говор, да је изазвао праву буру међу опозицијом. И зато се држи, да је опозиција преварена и да од постигнутог споразума неће бити ништа!

И тако је борба у угарском сабору поново на видику!

Талијанско-турски рат

Са бојног поља долазе вијести, из којих се може закључити, да Талијанима иде врло рђаво. Прогласили су анексију Триполиса и Ћиренаике, али нијесу успјели да те покрајине заузму. Чак штa више нашли су од стране тамошњег становништва на такав отпор, да су изгубили и оно што су раније заузамали. И Турци и Арапи одупиру се врло уздржљиво.

Не осврћући се на декрет талијанскога краља, они су претходно опет освојили Дерну и наносе тешке губитке Талијанима у Триполису. Енглески адмиралитет на Малти, који је несумњиво добро обавијештен, забринут је за живот Европејаца у Триполису и чини се, да он држи пад Триполиса само питање времена. Према пошљедњим вијестима постаје положај Италије све тежи. Губитком оазе Бумелиане пресјечен им је прилаз к изворима, па се такођер већ чује, да трпе од несташице воде. Томе се још придружује колера, која дави у Триполису. Тијем се више мора зажељети брз успјех акције интерпаламентарне уније, која позива Енглеску на посредовање.

Ево најновијих вијести с триполитскога ратишта: Енглески ратни бродови леже пред Малтом, спремни, да сваки час отплове у Триполис, јер се стање овога града држи веома озбиљно; бојати се, буду ли Турци опет освојили Триполис, да ниједан од тамошњих Европејаца није сигуран за свој живот, према вијестима, што су стигли адмиралитету на Малти, положај је Талијана очајан. Турци и Арапи спремају нов јуриш на Триполис. Турска се артиљерија приближила граду на два километра и отворила жестоку ватру на Триполис. Једно је тане пало сред официра талијанскога генералштаба. Болнице су у Триполису препуњене. Колера све више преотимље мах. Лондонски „Evening Standard“ јавља: Брзојави, што су стигли у Лондон, саопштавају, да су уједињени Турци и Арапи сад отели Талијанима сва утврђења око Триполиса. За Турке је најзнатнији добитак утврђења Бумелиане, одакле се добавља вода за Триполис. Талијани морају сада узимати своју воду с бродова. У пошљедња су два или три дана непрекидно трајали бојеви. Турске су чете сад опет заузеле оазу Сиди бен Масур, гдје је дошло до покоља. Турско ратно министарство примило је од Енвер бега брзојав, у коме се саопштава, да су турске чете и Арапи након жестокога јуриша опет освојили град Дерну. Турски министар спољних послова управио је свим турским поклисарима ову брзојавну окружницу: Потврђује се вијест о побједи у Дерни. Од 3000 Талијана има 350 мртвих; 13 је официра заробљено; преко 100 војника је рањено. Над Дерном се вије турска застава. Турци су отели више топова и много муниције. Њихови губитци износе 80 мртвих и рањених. Из Царграда се јавља још један пораз Талијана. Талијанске чете, које су се искрцале код Тобрука, сукобиле су се код Ел Фаруна с Турцима и добровољцима. Талијани су имали 200 мртвих и рањених, а Турци 19 мртвих и 50 рањених. Поглавица муслиманских Сомалија провалио је у талијанску колонију Еритреју, гдје је опустошио више села и нанио Талијанима велику штету. Из Каира се јавља, да су доселе сабрана два и по милијона за турске чете. И мати мисирскога кедива учествује у сабирању. Сваки дан вели да крећу мисирски добровољци на ратиште, да се боре на страни Турака.

Жртве рата и колере

Из Триполиса добија „Lokalanzeiger“ вијест да су Талијани изгубили 1500 мртвих у разним бојевима. Од колере је умрло већ 87 војника. У Триполису и у најближој околини постријељано је пошљедњих дана око 4000 Арапа. Од тога око 500 жена и дјеце. Колера хара управо ужасно међу арапским и жидовским становништвом у Триполису. Долазак нових чета погоршаће још више здравствене односе.

Анексија Триполиса

„Агенција Стефани“ саопштава декрет што га је издао краљ Виктор Емануел по предлогу министра предсједника и министра спољних послова, те на основу § 5. устава подвргава Триполитанију и Ћиренаику потпуно под суверенитет талијанске државе. Коначне одредбе ради администације нове покрајине уредиће се законитим путем, а дотле ће све обавити краљевски посебни декрет.

Министар Сан Ђулијано је разаслао талијанским конзулима депеше, у којима тумачи мотиве анексије Триполиса и Ћиренаике.

Одбрана Талијана

Сви се талијански листови баве писањем енглескога, талијанскога и њемачкога министарства о грозотама што су их починили Талијани у Триполису, те говоре како то није могуће и да је измишљено, да се Италији, чија је култура једна од најстаријих у Европи, отму симпатије осталих народа, приказујући је варварском и некултурном.

Дјечје забавиште на Цетињу

Ових дана навршило се пуних осам година од како је на Цетињу основано дјечје забавиште под именом Дјечји Сад.

Оно стоји под управом начелнице института г-ђице Софије Петровне Мертваго, а наставнице су г-ђа Цвјетка Милетићка и г-ђица Ковиљка Петровићева.

Дјечји Сад смјештен је у нарочитој удобној згради у општинском парку са ограђеним и пространим двориштем, које служи за игре и тјелесне вјежбе наших малишана.

Завод посјећују ученици и ученице од 4—6 г. дакле у времену кад наши малишани слободно на ноге стоје и ту проводе вријеме све док не стасају за основну школу.

Од колике је велике важности и користи овај завод излишно је и истицати. Довољно је само да се помене благотворни рад његов, па да се појми сва велика важност и корист од њега.

У Дјечјем Саду свега су два одјељења. У једном су млађи, а у другоме старији и напреднији. Тако се оно дијели на два разреда, први и други.

На дан оснивања овога корисног завода прослављено је 28. октобра крсно име његово, Св. Арсеније, шљедбеник Св. Саве. Свечаност је била скромна, али особита. Домаћин је био овдашњи руски посланик г. Арсенијев, а присуствовали су министар војни бригадир г. Јанко Вукотић и министар правде и заступник министра просвјете г. Мило Дожић, начелница Дјевојачког Института и многи други угледни гости.

Послије резања колача ученици завода су занимали госте својим пјесмама, декламација и играма, као што су и њихови разнолики ручни радови привлачили општу пажњу и изазивали дивљење.

Њихово надметање крунисано је било слаткишима, која су на част добила, те их је помисао на ту награду још више осокољивала да се што боље покажу.

И док су се они посебно частили, дотле су гости били од стране домаћих пред поласком послужени, понијев најљепше утиске са ове скромне прославе и овесељени успјехом наших малишана.

И ми смо имали прилике да посјетимо овај наш завод и о њему се можемо похвалио изразити. Он не само што корисно служи нашем грађанству и успјешно дјелује на ученике, него служи и на похвалу наше пријестонице, јер у оваквим установама оскудијевају и много веће вароши од Цетиња, гдје је свијет и културнији и напреднији.

Том приликом посјетили смо и предавања у оба разреда и пријатно смо били изненађени успјехом ученика, којима је ово не само забавиште него и приправна школа за будуће школовање.

Ученици имају нарочите одјеће за школу и по боји се разликују у разредима. У првом су разреду у црвеним одјећама а у другом у плавим.

У првом разреду уче бројање до пет, али по практичној и занимљивој методи тако, да се бројању уче забављајући се. Док наставница ни табли прави разне потезе кредом, они те потезе по својим клупама, које су све по површини квадратиране, обиљежавају било шипкама — дрвцима — било квадратима од картона, извађајући најразличније облике и у разним шарама. Занимајући се тако, они уче бројање, схваћају разне ставове, облике, боје, шаре и привикавају се да разликују један потез од другога и један облик и шару од друге.

У другом разреду раде помоћу разних облика од дрвета и уче бројање до десет, те су и њихови радови још усавршенији и компликованији.

Упоредо с тим и једни и други раде разне ручне радове, који сваку пажњу заслужују. Ваља видјети само оно што су они израдили, па да се појми колико у томе успјевају. Чисто човјек не би рекао, гледајући поједине њихове радове било иглом, било ножницама, глином, разним комбинацијама и др. израђене, да су то рукотвори оних малених нејаких ручица.

И у деклемацијама и пјесмама такође ни мало не изаостају. Свако од њих, а нарочито старији, знају по неколико деклемација погодних и кратких, као год и разноликих пјесама, па чак и руских и чешких, од којих су неке и теже компонизиије.

Па тек игре и тјелесна вјежбања што их заједнички врше! А све у складу и одмјерености, као да су прави маторци.

А кад се сврше часови и кад се пусте кућама у највећем реду једно по једно излази из учионице, скида своју школску одјећу, оставља је на своје одређено мјесто, опрашта се са наставницама, врста се у реду и са надворницом кроз улице полазе својим кућама весели и задовољни, али при томе тако одмјерено, да њихово понашање одудара од њихове браће из основне школе и гимназије, која би заправо од њих у томе имала много да уче.

У заводу влада највећи ред, чистоћа и поредак. То се најбоље види на ученицима и њиховом понашању. При уласку у школу своју горњу одјећу и капице остављају на нарочито мјесто, чисте обућу и при уласку поздрављају наставницу и заузимају своје мјесто у највећем реду и пристојности, којом се одликују и за све вријеме свога боравка у школи.

Како овај завод заслужује сваку похвалу и препоруку, што припада заслузи г-ђице начелнице и вриједних наставница, то би му и надлежни требали обратити нарочиту пажњу и учинити све да своје корисно дјеловање још јаче прошири.

Манифестација Срба у Требињу

Опроштајно вече и српски патриотски подвизи

Требиње, 23. октобра.

Већ су двије године од како се у нашој средини бави Веселин Секулић, бивши црногорски официр, за које је вријеме стекао опште признање и поштовање, а наш „Соко“ има за свагда да се сјећа свога организатора и четовође. При доласку у Требињу, увидјевши нашу омладину пуну љубави и енергије, покренуо је он замисао за оснивање „Српског Сокола“, која је међу омладином нашла одзива тако, да се ово друштво одмах оснивало, и ако је у својим почетцима имало неприлике од појединих себичњака, што су код нас обичне појаве у оваквим приликама.

Што је ово друштво за кратко вријеме пошло гигантским корацима напријед, понијевши и двије побједе приликом свесоколског слета у Требињу, има се захвалити нашој омладини, а на особ може да служи на част њиховом четовођи Секуловићу, који није жалио труда дању и ноћи, само да ово младо друштво одговори својој сврси.

Да је заиста Секуловић стекао опште признање и поштовање, а особито својих сокола, то смо се приликом његовог одласка увјерили, кад му је од стране сокола у очи поласка, приређен сјајан банкет, на коме су били позвани и многи Секуловићеви поштоваоци.

За вријеме вечере ређале су се здравице једна за другом, и изазивале једна другу, док се најпослије испољило нешто, што ја са задовољством биљежим, јер је то израз чисто из душе народа нашег.

Хоровођа пјевачког друштва г. Богољуб Николић захвалио је Секуловићу на његовом раду што је учинио за требињски Соко, и жали што иде из средине сокола. Г. Васо Бабић напао је подужу здравицу, и жали одлазак Секуловића, али наводи да он иде да живи међу соколима, гдје само соколи живе и радује се што ће одселе живјети у братској слободној Црној Гори, међу косовским осветницима, који у својој петстогодишњој борби сачуваше српску слободу. Затим истиче заслуге Црне Горе, која је све могуће чинила за слободу своје потлачене браће и најпослије 1877. год. чак и своју слободу ставила на коцку за њих. Даље истиче како се потоње вријеме дигла хајка од стране неких листова против Црне Горе и њеног владара, па са нарочито дотакао садање брошуре г. професора Ђоровића, у којој се каже да је, бива, пријетила династији Петровића опасност од Луке Вукаловића и да су тражили његову смрт. Као главну чињеницу противу тога наводи, да Господар Црне Горе није крволок ни туђе, а камо ли братске крви, износи у прилог томе, да је послије пораза на Новчиће један кучки командир, дошао са једним граничарем и тражио од Краља Николе, да убије Али пашу гусињскога, што краљ одбије овим ријечима: „Али паша је добар човјек и јунак. Што је он Марка побједио, то је срећа војничка донијела, и ја његову смрт не тражим.“ Да Краљ Црне Горе није осветник, и да је увијек радио за општу српску ствар, износи аферу ђачку, кад им Краљ дава новаца, базирајући се на Св. Писмо: ко мени каменом, ја ћу њега хљебом. А за општу ствар износи уговор са пок. Михаилом, а као главну чињеницу удадбу Књагињице Зорке за Карађорђевићем, гдје преко Маринковића онда посланика у Бечу, тражи да Милан кумује овом браку, и тим да помири и зближи завађене двије династије на корист, разумије се, Србије. Милан одбија. — Он то јавља Александру III. и он се прима и кумује овом пару. Завршујући, казао је: ово су живе успомене наше савремености, и кад све ово знамо, нама не остаје друго него са презрењем и гнушањем прећи преко свега онога, што се у доцније вријеме износило преко измеђарске штампе, противу српског Пијемонта. Најпослије казао је Секуловићу, да би се и он радо у то врело српске слободе окупао.

Ова је здравица саслушана великим интересовањем и пропраћена трократним живио... а наше вриједно пјевачко друштво отпјевало је „Онам' онамо“.

Послије тога узео је ријеч прото требињски г. Правица, који је у своме одушевљеном говору истакао да се не треба осврћати на писање листова, који пишу на памет, јер, рекао је, треба прво живјети у Црној Гори, па тек писати о њој, узносећи значај српске ћабе Острога. На то је устао и директор банке, г. Сушић, који је врло бираним ријечима проговорио о Црној Гори. Секуловић се захвалио на све то одабраним ријечима.

Послије вечере отпочела је пјесма и игранка, која је трајала до послије поноћи. За тим су се сви разишли својим кућама у најбољем расположењу.

Сутрн дан у 9 сати у јутро, у „Српској Сали“ сакупили су се соколи, и у потпуној униформи, на челу са својим четовођом, марширајући кроз варош отишли на жељезничку станицу, гдје су били раније и многи Секулићеви поштоваоци дошли, те му је том приликом старјешина сокола г. Илија Чабриновић топло пожелио срећан пут.

Секуловић се попео у купе, а чета сокола стајала је у фронту. Затим му је г-ђа Анђелија Черовић у име Женске Задруге предала бокет цвијећа, а у име муслиманског сокола поздравио га Мустафа еф. Чустовић, и још би било поздрава, али воз окрену, а соколи се огласише својим соколским поздравом: Здраво!

Од стране сокола испратила га је нарочита депутација до Херцег Новог.

Ми смо се сви сузним очима растали са Секуловићем, који од радости и усхићења није нам могао рећи ни збогом, осим што је казао: Здраво!

BIBLIOTEKA CRNE GORE DJURĐE CRNOJEVIĆ

Ми ћемо се за дуго сјећати Секуловића, јер је међу нама оставио најљепше успомене, а што ће бити пак те успомене дуготраје, то је „Српски Соко“.

Карактеристично је било, да је овоме био присутан дописник биоградског „Нових Времена“ и остао при свему заливен.

Крајишник.

Мисли

Не спасава онај у кога се вјерује, већ оно што се вјерује.

*

Кад би године утицале на човјека, најстарији би били увијек и најпаметнији.

*

Много се учи, али се мало научи.

*

Ко оставља све времену, дочекаће да ће га вријеме оставити далеко за собом.

Валси.

Срби у Н. Санџаку

— Турске власти према Србима —

Сјеница, 15. октобра

Једна лијепа илустрација наших судова и њихових односа према нашем живљу.

Данас је осуђен на недјељу дана затвора са новчаном казном овдашњи адвокат Перица Лакићевић, свршени правник солунског факултета, само зато што је он једини Србин адвокат, који је у своме једроме говору јасно доказао пристраност судија при суђењу Љубомиру Вранићу, учитељу, као да је он радио и издавао тајне отоманске царевине Црној Гори. О тој афери било је већ опширно говора у нарочитом једном допису „Цетињског Вјесника.“

Овај поступак турске власти и сувише јасно показује какве муке сноси наш неуки свијет кад се чак и с једним правником овако поступа!

Ето, то је та многохваљена слобода, братство и једнакост, која је прокламована у отоманској империји!

Куда то води, јасно је погодити.

Поријекло Бранка Радичевића

— Је ли Бранко из Црне Горе или није —

Има близу тридесет година како се у нашој јавности расправља о поријеклу омиљеног пјесника Бранка Радичевића.

Као што је познато, о његовом поријеклу се врло слабо зна. Зна се поуздано само толико да се Бранко родио у Славонском Броду, да му се отац звао Тодор и да је био финансиски чиновник, који је живио у разним мјестима Сријема и Славоније. Даље се није ништа знало.

Мишљење о поријеклу Бранкову још једнако је подијељено. По увјеравању једних, његово поријекло се води из Србије из Крагујевца и стари су му се населили у Бољевцу у Славонији. По увјеравању других, он је из Црне Горе, из Зете и припада зећанским Радичевићима. Ово потоње мишљење ватрено заступи и протођакон г. Филип Радичевић, који је о поријеклу Бранкову за пошљедних тридесет година врло много писао у нашој и страној литератури, упорно доказујући да је Бранко старином из Зете, да припада братству Радичевића и да су се још његови стари иселили из Зете на Вир, одатле у Котор, Шибеник и Сарајево, док нијесу отишли у стару српску Војводину, гдје су се и настанили.

Своје тврђење г. протођакон оснивао је на основу породичних предања и исказа пок. Николе Радичевића, трговца из Котора, који га је увјеравао да је и сам Бранко признавао да је старином из Црне Горе и Николу сматрао као свога стрица.

Сад у пошљедњој свесци нашег књижевног листа „Дана“ читамо извјесне податке, које г. протођакон износи о поријеклу Бранкову.

Како овога пута г. протођакон излази и са *писменим* доказима о поријеклу Бранкову, то се налазимо побуђени да се на ову ствар нарочито задржимо.

У потврду да је Бранко старином из Зете г. протођакон износи ово писмо:

„Почитаемоме Господину Николи Радичевићу у Котору.

При моме бављењу у Бечу, ја сам потражио вашега синовца Бранка Радичевића и нашао сам га у Бечу код Јоза Доброћанина — Бокеза са којим сам се о свему разговарао. Жали се да побољева, и да су финансије врло хрђаве те ми је препоручио да вам као његову стрицу пишем да му у што скоријем времену пошаљете 150 фиорина. Досадање помоћи које сте му шиљали олакшавале су ђачки живот, али се сада нуждава у одјећи коју мора набавити за љетњу сесону, што вам и ја најсрдачније препоручујем да му што прије пошаљете, јер је Бранко у искању помоћи врло осјетљив и неће о томе да вам пише.

Како ми Бранко казиваше, он се лично упознао са Господаром Владиком коме је другу своју књигу пјесама подпио и наредио му да још који пут код њега дође ради већега познанства те је Владика Бранку даровао *„Горски вијенац“* печатан код Мехисариста у Бечу.

Друго ми не остаје него вас искрено поздравити са Протом Јаковом Поповићем.

у Бечу 10. маја 1850. год.

Ваш доброжељатељ

Стеван Перовић — Цуца

Водећи препирку са Љубомиром Суботићем, парохом из Бољевца, који је у „Српском Народу“ доказивао поријекло Бранково да је из Бољевца, г. протођакон је још 1884. г. у биоградском листу „Преодници“ обећао да ће на јавност изнијети два писма Стефана Перовића Цуце, младог пјесника и друга Бранкова, која ће доиста посвједочити старину Бранкову из питоме Зете. Једно од тих писама је горње, а друго је ово:

Почитајеми Господине Радичевићу!

Не могу а да Вам не саопштим, да сам се онамадне повратио из Бечa у Дубровник, но на моју велику жалост, нијесам овдје нашао мога старатеља Господина Матију Бана, коме ме Господар Владика на Цетињу препоручио за талијански језик. Бан је пошао у Србију, а ја сам остао сам овдје без икога што је за мене највиша несрећа, јер се не говори у кући ни најмање талијански, те нећу за годину научити. Он ће у Биоград остати може бити 3—4 мјесеца како сам разумио, а овдје се у Дубровнику више говори нашки него ли талијански, и ако је у Котору Г. Георгије Срдић, кажи му за ову моју невољу која ме постигла без Г. Матије Бана, кад пође на Цетиње да каже Господару Владици како сам без старатеља остао.

Поздрављам вас свесрдно и Г. Прота Јакова Поповића нашега доброга пријатеља.

Дубровник 30. септембра 1850. г.

Остајем ваш доброжељатељ

Стеван Перовић Цуца.

Оба ова писма С. Перовића Цуце упућена су Николи Радичевићу, трговцу которском, а прота Јаков Поповић, који се у њима стално помиње био је велики љубимац Владике *Петра II Петровића — Његоша*, и кад је год за иностранство полазио у Италију и Русију, позвао га је к себи са велепосједником которским Николом Радичевићем, да су ова тројица и излете барком кроз канал которски чинили. Николи је Господар Владика први пут рекао: *„Ви Господине Радичевићу, имате у Бечу једнога синовца, врло вољаног и генијалног младића, Бранка Радичевића са којим сам се ја већ упознао“*. На то ће му Никола одговорити: *„Имам Господару, и ја се надам изаћиће добар Србин ако га Бог поживи“*. О томе свједочи лист „Голуб“ од 15. новембра 1906. год. број 18, страна 274.

Оба ова писма су аутентична, оригинална. Она су нађена у хартијама пок. Николе Радичевића, трговца из Котора, који је био познат и као добар, честит и угледан грађанин и велики Србин, а сада су у рукама г. протођакона.

Како је овим јасно доказано, да је Бранка пок. Никола као стриц издржавао и Бранко га за стрица признавао, онда је јасно и то, да је Бранко из породице зетских Радичевића, дакле да је несумљиво старином из Зете. Према томе о поријеклу Бранкову више не може бити сумње. Ови *писмени* докази, што их и знесосмо заслугом г. протођакона, неоспорни су доказ!

У борби противу скупоће

— Како се може спријечити и отклонити велика скупоћи животних намирница на Цетињу —

II. Повртарство

Подузетници предузећа, којему је задатак снабдијевање становника једног града јевтиним поврћем, морају у самом почетку рада побринути се за три главна услова који су неопходно потребни за такво подузеће и то:

Плодно земљиште;
довољну количину воде и
довољну количину ђубрета (гноја).

У самој непосредној околини цетињској немогуће је створити горепоменуте услове, али на Ријеци и у њеној околини то је потпуно могуће. Земљишта, која се налазе поред Скадарског Језера, потапља (наводњава) језеро сваке године по неколико мјесеци, те оставља на њему плодоносан талог, који је не може бити бољи за гајење поврћа а искључује трошак и рад око ђубрења.

Наводњавање поврћа не налази такође потешкоћа пошто је језеро у неосредној близини свих земљишта, те се може помоћу долана обичним разорима или конављима спроводити вода у довољној количини.

Повртњаци одређени за производњу на велико поврћа морају бити правилно распоређени и врло брижљиво обрађивани.

Најбоља су мјеста за повртњаке она, која су заклоњена од сјевера, сјеверозапада и сјевероистока, леже мало узвишено и обрнута су од југа к сјеверу.

Главни услов за успјешено напредовање поврћа јесте добра земља и рачуна се да је понајбоља она, која се састоји од прилике из једне трећине глинуше, једне трећине пјескуше и једне трећине кречуше. Поврће сваке врсте успијева добро на таквој земљи. Ако случајно нема у земљи која је одређена за повртњак једног од тих састојака, то треба такву земљу поправити додавањем истим.

Поправљање земље обавља се овако: Када се изабере мјесто за повртњак, треба прије свега испитати састојке земље. То испитивање чини се тако, да се земљиште сондира на неколико мјеста у дубини од прилике једног метра и испита његове хемијске састојке, те дода, као што напоменух, састојке које фале или се не налазе у довољној количини.

Сви поменути услови, заклоњен положај, добра земља и довољна количина воде, могу се наћи, као што поменух, на Ријеци и њеној околини, те пошто није сврха овог дописа да се бави писањем о гојењу поврћа, то ћу дотаћи само још неке појединости, које, држим, могу бити од користи подузетницима предузећа о којем је ријеч.

Повртарство је учинило у пошљедње вријеме окромни напредак. Вјешти повртари сваким даном изводе нове врсте све усавршенијег поврћа. Само при набављању поврћа из цјеновника које повртари сваке године шиљу на углед њиховим муштеријама, треба бити опрезан и набављати једино оне врсте сјемена поврћа за које је увјерен да су добре и могу се са сигурним успјехом, извести.

Да бих у неколико олакшао нашим повртарима набављање добрих врста поврћа изнијећу овдје кратак преглед најбољих врста за наше прилике:

1) Добре врсте *купуса* или *главатог зеља*: Јоршки купус; енглеска тзв. шећерглава; грчки центаш; сан дени; швајнфурски, магдебуршки, милански купус; зенит; амаски центаш и страшбуршки.

2) Добре врсте *карфиола (цвјетаче)*: француски „Ленорманд“; наполитански или талијански; ниски, рани ерфуртски, тзв. нагеов; питарски; ниски, рани шалонски; тврди енглески и фајтов вељи јесењи.

3) Добре врсте *броколца:* Енглески рани и позни, брисел ски вељи и ниски.

4) Добре врсте *келерабе (корабе, кулато зеље)*: Енглеска рана; енглеска дуцна и детеова бијела.

5) Добре врсте *Каулина:* Веронешки; бијели рани; картер-ов бијели; бијели мамут и рани ангерски.

6) Добре врсте *врзине (кеља)*: Љубимац de Groof; ерфуршки зимски; жути блументалски; бечки ниски; тзв. глава шећера и тзв. гвоздена глава.

7) Добре врсте *раштања*, (*шумарице*): Кудрави ниски; кудрави црвени и кратки; кудрави зелени високи; китајски раштањ; наомоно зеље и модри кудрави раштањ.

8) Добре врсте *грашка:* (добре врсте тачкаша или штипавца): Експрес; карактакус; атлета; идеал; шећерац; Вијем I.; аутомобил или пилота; телефон и Викторија Марод.

(добре врсте *грашка пјешака*): Јединствени; триумф; чудо америчко; мајски; Викторија; сенатор; шимшир; пун кош и понос пазара.

(добре врсте *грашка крунца*): Мамут, мерхајмски голијат; капуцински; Његова Свјетлост; рајски и мајски.

9) Добре врсте *пасуља тачкаша:* Јулски пасуљ; 10 недјеља; јалан пасуљ алжирски; модри и китајски масленјак; бијела пасуљица; црвени шпањолски, црни алжирски; пун кош; феномен; бадем; Дон Карлос; Бизмарк, понос пазара, кадорино и сен фиакр.

Добре врсте *пасуља пјешака*: црни белгијски; мач; цар Вилхелм; нови јалан пискавац; бијела пасуљица „1000 за 1“; златни бријег; шарени пјешак и емерод.

10) Добре врсте *сочива*: широко плаво и просто, обично сочиво.

11) Добре врсте *патлиџана („памидора“)*. Освајач; фикараци; феномен; шаниш вониш; генерал Грант; предсједник Гарфилд; црвени без фебара; чудо пазара и просреј.

12) Добре врсте *модрог патлиџана:* Њујоршка; крупна црна пекиншка; огрална напуљска; скерлетна округла; биједа јајаста и модра токијска.

13) Добре врсте *кртоле (кромпира)*: Виктор; црница; златна лопта; magnum bonum; фурутска перла; 6 недјеља; Фридрих; лондонски стомен; император; Канада; кадорина; карантина пасара и свјетско чудо.

14) Добре врсте *спанаћа:* Викторија; улмски вељи; савојски; огрални Вирофлах; Шмит; триумф; холандски Гудри-ов и талијански.

15) Добре врсте *црног лука:* Црвени венецијански; бијела краљица; црвени ерфурутски; рана, Барлета; највећи плоснати медера; португалска деликатеса; бијели ноћери и холандски.

16) Добре врсте *бијелог лука:* Јесењи; домаћи; цариградски и ружичасти.

Ово су понајбоље врсте поврћа од којег се највише троши у нас.

Разумије се, да је неопходно потребно, као што сам споменуо, бити вјешт гајењу поврћа да се може постићи извјесан успјех у томе послу, те пошто ми за сада не располажемо вјештим баштованима требало би их позвати са стране и ставити им на расположење погодна земљишта на Ријеци и њеној околини за гајење поврћа.

Једино ако се буде овако радило можемо имати кроз коју годину јевтиног поврћа, тако потребног за потрошњу цетињског грађанства и спријечити да се и даље увози из иностранства те намирнице, на нашу огромну економску штету.

Имућнији људи који би уложили своје капитале у једно овако сигурно предузеће, не само да би много користили својим суграђанима, но би и очевидно доказали да им је милије употребити новац којим располажу да оснивају установе којим је циљ опште благостање а не на искоришћавање мучног или сиромашног положаја својег ближњег, дајући му новац на позајмицу уз велику добит.

Сада нам преостаје да проговоримо још о мјесним намирницама и видимо како можемо имати истим на расположење у довољној количини и по умјерној цијени.

Потребни услови за одгајивање на велико стоке и пернате живине.

За потрошњу једног града као што је Цетиње потребна је поред биљних и доста велика количина месних намирница.

Пошто се не може одгајивати на Цетињу у довољној количини крупне и ситне стоке и пернате живине, од које добијамо те намирнице за свакодневну потрошњу, то их народ доноси не само из оближње околине, неко чак и из удаљенијих крајева, тако, да се може често видјети на пазару продавци и продавачице из Загарача, Подгорице, па чак и са Данилова Града.

На први поглед и ако се површно расуђује о томе доношењу намирница из удаљенијих мјеста, не примјећује се која штета услијед тога пропстиче за купце као и за продаваче.

Али, ко је иоле упућен у народну економију, зна добро да је транспортовање продуката из удаљених крајева, било то ма које врсте, једино од стварне користи онда по продавце и купце, када се обавља у великој количини, што је, као што је познато, за сада једино могуће помоћу жељезнице и пароброда. Иначе, много губљење времена око транспортовања продуката колима, теглећом марвом или личним преносом доноси огромну штету како продавцима, тако исто и купцима.

У привредно напредним државама доноси народ само из најближе околине производе у град на продају, јер је научен да цијени вриједност времена, што на нашу општу штету код нас народ не умије.

Оснивањем једне задруге за производњу у велико животних намирница за потрошњу Цетиња, не само да би се успјело снизити цијене животним намирницама, но би се упутио такође народ, који се бави сада доношењем на пазар својих производа из удаљених крајева, да на неки кориснији начин употреби своје вријеме.

У пређашњим бројевима овог листа било је говора о оснивању задруга за производњу биљних животних намирница а сада погледајмо гдје би било најпогодније основати једну такву задругу за производњу мјесних намирница.

Нема спора Ријека и њена околина најзгоднији су за то из више разлога.

Главни је од тих разлога тај, што се на Ријеци и њеној околини располаже с довољно воде, која је, као што је познато, главни услов да се може с мало труда и успјешно претворити многа мочварна мјеста у будне пашњаке, одличне за испашу крупне стоке. Истовремено може се одгајивати, захваљујући такође довољној количини воде, на велико перната живина која љуби воду, као нпр. гуске и патке (пловке).

За први покушај могло би се употребити за гајење крупне стоке, поред домаће расе и неке стране, које добро успјевају у жупним мјестима, као нпр. провенсалска и норманска говеда. Од ситније стоке, поред домаћих раса, могло би се употребити такође стране расе које

љубе топлије поднебље, као нпр. пуљешке, анатолске и провенсалске овце. Истовремено не би с горег било гајити такође неколико врста кунића, којим је често укусно, као нпр. фламански оријаш и белгијски сиви кунић.

Од пернате живине најбоље би успјевале ове врсте: поморанске, тулунске и еманске гуске а од патака: пекинкиње, арлсберке, лабрадор, руанке, јапанке и барбаријски пловаи.

Осим ових раса могле би се повремено занатити и друге за које би се видјело да се лако прилагођавају ријечком жупном поднебљу.

Сада да завршим, јер мислим, да је за сада довољно речено о овој за нас све преко потребитој установи и желим у општем интересу да наши позвани кругови удостоје своје пажње, као што је то сада случај на све стране у иностранству, овај особито важан проблем нашег социјалног живота, сузбијање превелике скупоће и спријече да буде и даље већи дио грађанства изложен стању, које се више трпјети не може. **Капетановић.**

У старој Травунији

— Летимични поглед по српским установама —

Котор, 1. новембра

Нијесам већ одавна путовао, па се ријеших да пропутујем мало по Херцеговини и до Хума решавао сам се или у Мостар да окренем или у Требиње, те ме жеља повуче опет да видим стару Травунију, и тако жељезницом до Хума упутим се за Требиње. На половини пута до Требиња видим наш стари манастир Дужи, те пошто је пруга одмакнута, нијесам могао добро да разгледам ту нашу старину. Путујући даље одмах ми упаде у очи мала но врло укусна црква у Придворцима, те ми један сапутник рече да је скоро освештана уз велику масу народа. Око подне приспијем у Требиње, те одмах иза ручка дам се у разгледање ове дивне вароши. Изванредно лијеп утисак учинила је на мене великољепна српска црква и одмах поред ње српска школа. Ту се упознам са свештеником г. протом Правицом и врло симпатичним управитељем српске школе г. Василијем Стојановићем, а мало затим и са учитељем г. Вуком Врчевићем, који, како ми рече, тек бјеше приспио са просвјетне скупштине из Ластве. Они ме одведу одмах ту у истој згради у Добротворну Задругу Српкиња, која је великим заузимањем госпођа из Требиња недавно основана. Ту се упознах са предсједницом г-ђом Правичином као са друштвеном благајницом г-ђом Станом Бабић. Жао ми је било што је предсједник црквено-школске општине г. Јово М. Дучић био баш из Требиња одсутан да му честитам на онаком раду, који сам затекао и у школи и у цркви но то учиним преко његова брата Јефта, који се баш ту задесио. Упутим се даље у град и свратим у Српску Банку и ту ме дочека врло љубазно директор Банке г. Владимир Сушић, који ми показа сва дивно уређена одјељења Банке, у којима видјех гдје раде марљиви чиновници. Прича ми даље г. директор да Банка изванредно добро ради, а такођер ми рече да су скоро отворили и трговачко друштво „Травунију", ко е знатно олакшава промет, особито трговцима у Билећи и Гацку, јер тај превоз врши својим теретним аутомобилом, који носи назив такођер „Травунија", а недалеко отален, прича ми, да имају скоро отворену штампарију.

Кад сам изишао, остао сам изненађен редом што сам га тамо нашао, те сам нарискреније честитао г. Петру Јововићу, предсједнику Банке, са којим сам се такође упознао. Мој сапутник особито ми хвали рад и заузимљивост г. директора Сушића, те ми међу осталим рече, да је он за све вријеме од почетка изласка црногорског новца и ти примао по номиналној вриједности и мијењао, док међу тим било је и таквих који су сиромаху за промјену новца одбијали по неколико солада, а зашто само него да се и ту покаже интересцијом и чифутом.

Одмах спрећу Банке видим дивно уређену радњу Дучић и Бабић, те се ту упознах са добрим Србином Васом Бабићем, а до мало час и са ватреним Србином г. Шћепом Вкучићем, који нас при излаку почуди на част, јер таман тих дана бјеше му дошла дозвола за ношење црногорске медаље.

У вече био сам на вечери у једној српској гостиони у пријатном разговору са присутним, те ту се упознах и са добрим и ватреним Србином г. Ђуром Ивановићем, кога при уласку затекох при читању „Гласа Црногорца".

Послије вечере понуде ме да идем у Салу, која се недалеко отолен налази, а у коју кад смо дошли, нађемо пјевачко друштво „Соко" на проби пјевања. Сала је скромна, но све је било уредно и потпуно чисто. Ту ми се представи предсједник друштва г. Ђорђе Тупањанин изванредно симпатична личност, који ми у кратко исприча да је Салу друштву односно црквено-школској општини дарoвао г. Черовић, а затим ми поче о самом друштву говорити и извињавати се за пјевање, но то мени није требало. Ја сам се одмах увјерио да баш заслужује друштво похвале, јер су како женске тако и мушки дивно изводили пјесме, те се види да је добрим плодом уродио рад предсједника г. Тупањанина, као и друштвеног хоровође г. Богољуба Николића, са којим се ту упознах. Послије пробе пјевања отпочело је гимнастичко друштво Српски Соко да врши своје вјежбе, те ме и ту како рад тако ред и дисциплина изненадила, те сам са потпуним правом могао честитати на онаком успјеху старјешини друштва г. Илији Чабриновићу, а обратише ми пажњу да је друштво на II. херцеговачком слету добило и награду лаворов вијенац. По свршеној вјежби похвалим рад и пјевачког и гимнастичког друштва, те се са неколико њих упутим из Сале и дођемо у кавану врло симпатичне г. Браће Шкеро, а уз пут упознам се и са г. Михаилом Попаром, који тек што бјеше из Биљеће дошао, и који нас је доцније у разговору занио пошљедњим бојкотом у Билећи, о коме је већ ријеч била у претпошљедњем броју, те сигурно и ја сам увјеран да ће се ваши тога најстрожије придржавати.

Много и много би било кад бих све спомињао него ето овако летимично се јавих, а наша стара Травунија види се, да је коракнула установама, те чисто ми је жао било кад сам се сјутра дан морао раздвојити са Требињем, у коме сам видио да има Срба, да има правих потомака старих Травуњана. **А**

Из Народа

Воћке с другим родом

Pujeka, 1. новембра

Међу мојим воћкама имам 2—3 корјена ораха. Један од њих при кући рано у прољеће цвјетао је, те и род заметнуо, те сам га крајем августа узабрао. Иза једне мале кишице у септембру, поново цвјетао је и заметнуо род и већ сада на њему има ораха у величини највишег љиљешника.

Овај коријен добро сам одржавао, те је у продужењу љетошњих гранчица нарастао за 5—10 см одакле је и цвјетао.

На Г. Шеклину у воћњаку Јована М. Татара једна јабука љетошња садница из расадника са Данилова Града, такође у септембру цвјетала је и род заменула. Мале јабуке већ су више од највишег љиљешника.

Желио бих да нам који наш школовани економ објасни: Је ли ово плод лијепог рада или какав риједак случај?

Лука Ив. Ђурашковић
земљодј. из Оћевића.

Домаћи послови

Царински одјељак при пошти

Одавно се на Цетињу помишља на отварање царинског одјељка при пошти како би се овим убрзао, упросто и погоднији учинио поступак са уручавањем поштанских пакета из иностранства. Што то није и остварено не знамо чија је кривица, али сада је већ свакоме јасно да се више не може издржати са досадањом праксом, која је на штету и приватнима и самој царинарници.

Поштански пакети по досадањој пракси из поште су ишли у царинарницу и она их је, по процјени, уручивала дотичнима, што је врло непрактично било, док би било врло практичније кад би се царински одјељак завео при самој пошти и одатле се публици уручивали. То се ради и свуда на страни и сматра се као најбољи начин, па зато апелујемо и на надлежног г. министра финансија, да у интересу општим заведе царински одјељак при овдашњој пошти како би се помогло и публици и царинарници, која је на велику муку са досадашњом праксом.

Жалба противу жижица

Из грађанства добијамо велике жалбе противу жижица, које се на Цетињу продају. Грађанство се жали, да су оне врло рђавог квалитета, рђаво се пале и да су често неупотребљиве.

Тако нам пишу: У пошљедње вријеме изгледа да општинска управа не води довољну пажњу на општинску бараку на Балшића Тргу, у којој закупник, поред осталих монополисаних општинских артикала, продаје и жижице, које не могу да поднесу озбиљну критику. Јер кад би се о томе водила потребна пажња, онда би се закупнику забранило да продаје овако слабе жижице.

Према уговору закупник је дужан или да продаје одређену врсту жижица или само оне доброг квалитета, али он ту обавезу не испуњава на штету потрошача, које би општинска управа требала да узме у заштиту по свој дужности.

Зато и с правом тражимо да општинска управа учини одмах оно што јој је дужност.

Отвориће се вода

Свијема, који су увели чесме у своје станове, отвориће се вода, али стим, да се троши у ограниченој мјери *колико је најпотребније, нарочито да се пази како се не би просипала.* Ко противно овоме учини казниће се, а уз то ће му се и вода затворити, те се овијем скреће пажња свијема којих се тиче, а власти ће, наравно, и саме водити озбиљни надзор.

Дневник

Свечани ручак. Његово Величанство Краљ дао је прексиноћ у Краљевскоме Двору свечани ручак у част новонаименованога њемачкога посланика на Цетињу г. Екарта и његове госпође. На ручку су били чланови Краљев. Породице, наши министри и више осталијех великодостојника.

Отпутовао на Тополицу. Његово Краљ. Височанство Нашљедник отпутовао је ономад на краћи боравак на Тополицу.

Учинио излет. Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко учинио је јуче са пратњом на коњу излет до Ловћена, откуда се синоћ вратио у пријестоницу.

Поздрав „Вјеснику". Поводом уводнога чланка „Какав напад, таква одбрана", који је изишао у прошломе броју „Цет. Вјесника", уредништво нашега листа добило је са Грахова телеграфски поздрав ове садржине:

„На соколовски и родољубиви дивни уводни чланак у „Цетињском Вјеснику" у броју 85., који истинито и одважно жигоше изроде и клеветнике братске слоге, најискреније честитамо са жељом, да и у будуће Ваш цијењени лист гони издајнике и изроде завјетне српске мисли".

Поздрав је потписао већи број угледних Граховљана, којима и овим путем захваљујемо на пажњи и чувствима родољубља.

Пријетња Италији. У бечкоме листу Neue Freie Presse, у броју, који је синоћ приспио на Цетиње, објављен је веома значајан уводни чланак. Како је свуда познато, да је поменути лист нарочито у спољашњим питањима тумач погледа мјеродавних кругова монархије, то је тај чланак у толико значајнији. У чланку је оштро нападнута Италија. Упућена јој је отворена пријетња због акције талијанске флоте у Егејскоме Мору. Речени бечки лист поручује званичној Италији, да се окани бомбардовања Смирне и Солуна, особито Солуна, јер овдје — вели бечки лист — Аустрија има своје „велике економске (читај: политичке) интересе"! Оваквога разговора до сад још не бјеше међу савезницима из Беча и Рима. Балкан је међу њима јабука раздора.

И ова пријетња бечкога полуслужбенога листа Италији иде у прилог гледишту, које заступамо у данашњем уводноме чланку „Цет. Вјесника". Европски мир се одиста налази на стакленим ногама. У Цариграду слободно могу да сеире, гледајући како и савезници хоће да се покрве због нашљеђа „болеснога човјека са Босфора".

Мио гост. Г. Никола Кашиковић, уредник „Босанске Виле", допутовао је прексиноћ из Сарајева на Цетиње. „Босанска Вила" прославља о Божићу ове године своју двадесетпетогодишњицу. Г. Кашиковић је тијем поводом навратио у нашу средину, да и овдашње пријатеље „Вилине" замоли за учешће у њеној прослави, чему ће се они без сумње сви радосно одазвати, знајући значај и ваљаност тога честитога српског књижевног листа, а још више све муке, које је издржао у току двадесет и пет година својега излажења.

Нашем драгоме госту и одличноме Србину г. Кашиковићу желимо пријатан боравак у нашој средини.

Нови општински секретар. За секретара—благајника овдашње општинске управе изабран је Јанко Вукановић. Досадањи секретар—благајник Божо Банашевић, који се захвалио, добио је разрјешницу, којом му се признаје да је тачно и ревносно вршио своју дужност, те је био и трипут новчано награђен због брижљивости, тачности и истрајности у раду.

Концертује. Досадањи члан нашег позоришта и бивши члан српског народног позоришта г. Ђуро Мацарић креће сјутра на пут по Црној Гора ради концертовања. Г. Мацарић је омиљени српски севдалиски пјевач — тенориста и заслужује сваку препоруку. Како намјерава да пропутује Ријеку, Вир, Бар и Улцињ, то га пажњи публике топло препоручујемо увјерени, да ће свако уживати у његовом пјевању.

Колера. За пошљедњих пет дана није био ни један нов случај побољевања од колере ни у Зети нити игдје на другом мјесту, што је добар знак. Пошљедњи случај побољевања био је у селу Голубовцима, у Зети, у петак, али још није утврђено да је то колера. Сви раније обољели налазе се у повољном стању и на путу су оздрављења. Пошљедњи случај смрти био је још прије недјељу дана. Ако овако и на даље потраје, колера ће бити коначно истријебљена у нашој земљи. — Обољели Цано Бајрамов није из Сеоца, него из барске капетаније.

Позориште. Сјутра у вече се даје позната комедија „Покојни Тупинел", која је и раније била приказивана. У суботу се даје драма у пет чинова с предигром „Фромон и Рислер", а у недјељу „Војнички бјегунац", комад из народног живота с пјевањем.

Вријеме. Лијепи сунчани јесењи дани продужавају се. Вријеме је ноћу знатно застудило, али је сунце још жарко.

ОГЛАС

Дуђан доста велики даје се под офит мјесечно 35 круна у кући Филипа Радичевића. Р. 15. бр. 24 1-6

НА ЗНАЊЕ. Овим путем позивам и молим све моје дужнике, који мени лично што дугују, да ми дугове на лијепи начин исплате, јер нијесам у стању даље икога чекати, а за већину је *вријеме.*

У противном случају приморан сам потражити, без разлике од свакога, наплату судским путем заједно с интересом на дугогодишња чекања и свима трошковима, које би око тога унапријед учинио.

Поново молим све моје дужнике, међу којима су већина моји пријатељи и познаници, да на лијеп начин испуне своје обавезе и тиме учине и себи и мени добро.

Цетиње, 29. октобра 1911.

С поштовањем,
Ристо Рундо Мостараац.

Р. 101, бр. 25 1,3

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Радомир Кривокапић Орлински.**